

IVAN KOŠTIAL (KOPER):

O SLOVENSKIH PRIIMKIH.

eseca februarja t. l. je priobčil pesnik in „jezikoslovec“, dvorni svetnik Christian Schneller v Inomostu knjižico ‚Innsbrucker Namenbuch‘ (Innsbruck, 1905, Wagner), ki obsega s kazalom vred 256 strani in stane 4 krone. Poleg nemških imen „razlaga“ Schneller tudi mnogo slovenskih, čeških, laških in nekaj mažarskih priimkov. A kako razlaga naše priimke! Visoko drži prapor, na katerem je geslo „Etymologia bovina“, in njegova knjiga nam je dokaz, da so diletanti v lingvistiki vsega zmožni. Dav. Trstenjak, Šembera in Topolovšek (ki je dokazoval pred dvajsetimi leti, da so slovenski jeziki najsorodnejši baskovščini!) so bili v primeri z omenjenim jezikoslovskim diletantom skoro nedolžni otročiči, kar se tiče etimoloških pregreh in zmot. V naslednjih vrsticah bomo videli, kako lepo zna Schneller, ta porednež, razložiti slovanske (in druge) priimke iz stare gorenje nemščine (stgn.), iz mažarščine, latinščine, češčine itd. Začnimo s slovenskimi, toda že vnaprej prosim: Risum teneatis!

Izmed 44 slovenskih rodbinskih imen jih tolmači gospod dvorni svetnik 20 iz stgn., 12 iz češčine, 2 iz mažarščine, druge iz latinščine itd.

Oglejmo si te prekrasne etimologije natančneje!

Schneller razlaga priimek

1. JEGLITSCH (beri Jeglič, na N., G. in Št.¹⁾ = primula) iz imena Jakob!
2. KLUN (N., Št.) iz grškega Νικηλαος!

¹⁾ S kraticami so označene slov. pokrajine, v katerih je dotični priimek običajen; N. = Notranjsko, G. = Gorenjsko, D. = Dolenjsko, Št. = Štajersko, K. = Koroško, Pr. = Primorsko.

3. WERGLES [beri Berglez, Št. = a) sitta europaea; b) tepec] iz Vergilius, na drugem mestu pa iz stgn. Warchilo!

4. BEZEK (beri Bezeg) iz stgn. Bezeco (od bad = boj!)

5. TOTSCHNIG (beri Točnik, D = komur je toča pobila pridelke) iz stgn. diutisc = naroden!

6. GAWEZ (Gavez, -es, Štaj. = rastlina symphytum) iz stgn. imena Gawiso!

7. KERNIC (beri Krnec, Dol. = nož za obrezovanje trt) iz stgn. Cherno!

8. GOLOB, GOLLOP, GALOB (G., D., Št., Pr.) iz stgn. Gudilub = Gottlieb!

9. GRITSCH (beri Grič) iz stgn. Grisu!

10. LOTRITSCH (beri Lotrič, G. = mlad „loter“) iz „Lothar“!

11. KOKOLY (beri Kokelj, Štaj. = Kornraden) iz stgn. Chagilo!

12. LUGAR (beri Logar, G., N., D., Št., Pr.) iz stgn. Liudiger!

13. MALITSCH (beri Malič, v Ljubljani že v XVIII. stol.) iz stgn. Mahalizo!

14. MALLINA iz stgn. Madalo!

15. MAK (K.) iz stgn. Mago!

16. MACKOWITZ (beri Makovec, D., N., Št., Pr., K.) iz stgn. Mag.

17. MUSEG (beri Mozeg, -ek, Št. = Mark) iz stgn. Mozičo, na drugem mestu iz Mushake = trgovec z zelenjavo!

18. OGRINC (Dol., Notr.) iz stgn. imena Otgar!! Schneller bere namreč naš c za k ter smatra „Ogrink“ za patronymikon iz Otgar! Pristavil je še svoje „strokovnjaško“ mnenje, da je to ime v najožji zvezi z imenom Ottakring!

19. STREL, STRELE (že l. 1560. pri Škofji Loki) iz stgn. Strello!

20. TESAR (v Ljubljani) iz stgn. Teshari!

21. WAPPITSCH (očividno slov.) iz stgn. Vadiperht!

23. WARITSCH (beri Barič, Pr., D. = Barbarin sin; v Beli Krajini kličejo Barbaro „Bare“) iz stgn. Warizo!

24. LUTSCHOUNIGG (beri Lučovnik, K., morda od glag. lučati?) „zu slavisch luza, Moor, Sumpf“ !!

25. RAGONIG (beri Rákovnik, Št.) iz italijanščine ronconi!

26. PLIESNIK (Št., K.) „czech. plesník Teichmeister“ !! Kje?

27. PREDAN (poleg Prodan) „von einem Orte Pietra, mundartlich Preda“! (baje na južnem Tirolskem).

28. LÖSCHNIG (beri Lešnik, Št.) „zu slavisch les, leschan, Wald“, (!) na drugem mestu pa pravi „aus d. Ortsnamen Lessnig in Kärnten“!

29. AUERNIG (beri Avornik, t. j. Javornik, Št., G.) in AUSSENIGG (beri Ovsenik, na D. in G. Avsenik; na G. že l. 1588.) „wohl von südslav. Ortschaften wie Obornach, Oscinic (sic)“!

Brez filološkega znanja se lahko spozna, da je napravljen prvi priimek iz besede javor, drugi pa iz besede oves.

30. REPESCHITZ (prim. Repuš, Pr., Repovš, -ovž na D. in Št.). Schneller to razlaga iz „Repcice, Ortschaften in Böhmen“!

31. „SUSTERSIC“ [tako piše Schneller] „czech.“! Češkega ni nič na priimku Šušteršič, temuč ta beseda je zmanjšana iz „šustar“ = črevljar.

32. GLADNIG (beri Gladnik), „czech. hladnik, Polierer“ !!

33. MAČEK (N., Št., G., na G. že l. 1630.): „Mohn, czech. maček“ !!

34. JARTSCHITSCH (beri Jarčič, Št. = mlad jarec), „czech. jarec, Gerste“! O, jarčič Schneller!

35. HLADE (Št., G.) „czech. hladky, glatt, hübsch“!

36. PLESCHKO (beri Pleško, Primorsko) „czech. plesko, plattfüßig“!

37. LASCHAN (beri Lašan, t. j. Laščan, mož iz Velikih Lašč, Dolenj.) iz madž. lassan = počasi !!

38. KORUN (= krompir; priimek K. so imeli v Poljanah na G. že l. 1560., dandanes na Št.) iz madž. kórun = zgodaj !!

39. ACHTSCHIN (beri Ahčin, G., D. iz Ahec = Achatius) to razlaga naš etimolog iz n. achtzehn !!

40. PETEK (D., G., Št., na G. že l. 1586.; prim. nemški priimek Freytag!) „czech. petak, Fünfkreuzerstück“!

41. DOUJAK (na Kranjskem priimek Dovjak, na Št. Divjak = Wilder), „czech. dojak, Milchtopf“ !!

42. KOSITZ (beri Kosec, Št.; prim. nemški priimek Mahder = kosec!) „za czech. kosa, kosicka, Sense“!

43. KERCHLANGO (beri Krljanko, Štaj., = a) neka vrsta jabolka, b) Würfelrübe.) Naš jezikoslovni dojenček modruje o tem imenu na strani 215. takole: „Seltsamer Name! Möglicherweise steckt in Kerch der alte Name Gericho, Kericho“ [zakaj ne Jericho, g. dv. svetnik? To bi bilo še krasnejše!] „und steht - lango für - ling, also ein Patronymikum“. Kaj hočemo še več?

44. OMELKO (na Kor. v čisto slovenskih vaseh) „czech. omelka, Breimühle“!

Zdaj pa, ko nas je poučil, da smo slavizirani Germani, Madžarji, Rimljani in Grki, oziroma poslovenjeni češki priseljenci, — zdaj se obrnimo k češkimi priimkom! Razlaga jih ravno tako sijajno in z lahkoto kakor slovenske. Schneller razlaga priimek

1. LICHÝ (= nepristen, kriv) iz lat. imena Eligius!

2. TICHÝ (= tih) iz gršk. Εὐτυχίος !!

3. PETERZELKA (beri Petrželka, = peteršiljček) iz imena Petrus, ozir. Πετρος!

4. PROKSCH (beri Prokš, menda hypokorist. od Prokop) iz stgn. Brog!

5. BALCAR (= Baltazar) iz stgn. Baldegar! Naš amatêr bere namreč zopet c kakor k: Balkar, kakor je bral Ogrink!

6. LEDWINA (= obist) iz stgn. imena Leduin!

7. MAREK, MARESCH (beri Mareš = Marko) iz stgn. Mariho!

8. MAKOWITZKA (beri Makovička = makova glavica) iz stgn. Mago!

9. NOSEK (= nosek, majhen nos) iz stgn. Nozico!

10. UHLÍK (= košček oglja) iz stgn. Udalico!

11. KOMAREK (= komarček) „czech. komora, Kammer“ !!

12. HRUCIZ¹⁾ in HRUZA (prvi priimek neumljiv, drugi = Groza). Ta dva je postavil pod „Birnbäum“; seveda, kdor nima slutnje o glasoslovju, temu se zdi vseeno, Hruška ali Hruza.

13. KLONČEK (= fantiček) „czech. klocek, kurzer Mantel“!

14. VACEK (hypokorist. od Vácslav) „czech. vacek, Tasche, Felleisen“. Tu je zopet zamenjal „váček“ in „Vacek“.

¹⁾ Morda je našel tiskano Hrnčič (Hrnčirz) = Lončar.

15. SOUKUP (= mešetar, posredovavec) iz n. Saukopf!!

16. JILEK (= a) ljuljka, b) Eligij ali Egidij, Ilj) iz lat. Julius.

17. MIKSCHIK (beri Mikšik, = Miklavžek) iz hebr. Michael!

18. KALOUS (= skovir, čuk,) iz grškega Νικόλαος!!

19. PERINKA (č. Peřinka = blazina) iz gršk. Πέριος!

20. PECHANDA (po mnenju nekaterih je to hypokoristikon imena Petz) iz stgn. Piccant!

21. TAUSCHKA (beri Touška; pomen?) iz stgn. Thiudico!! na drugem mestu pa iz nemškega glagola tauschen!

22. KALUSCHKE (Kaloušek, Kaluš = čuk, skovir) iz stgn. Chazili!! Kako bi to bilo sploh po glasovih mogoče?

23. KOLLUSCHEK (beri Holoušek = ljubljencek) Schneller: „czech. holecek, liebes Kind“!

24. BUCHAČEK (blebetavec) iz buk (= bukev)!

25. BUCEK (= človek z okroglim obličjem) iz buk (= bukev)!

26. BOHUNEK (hypokor. iz imena Bohuslav). „czech. bochánek, Laib Brot“!!

Ubogi Čehi imajo torej po milosti gospoda dvornega svetnika, pesnika in etimologa nekatere priimke še iz tiste dōbe, ko so govorili edinole latinsko, grško, staronemško ali pa tisto „pristno“ „staro češčino“, iz katere jemlje naš diletantič svoje etimologije.

Kako izboren germanist je naš inšpruški slavist, nam kaže s tem, da razlaga priimek:

1. BÖCKLE in BECLIN (= kozliček) iz Bücken, backen!

2. SIMMERLE (= Simonček) iz stgn. Sigmimar!

3. SCHWAGER (v jez. planinskih Nemcev = planšar) navaja pod zaglavjem „Verwandtschaft“, meneč, da je = svak!

4. FOHN (ponem. nejasen), razlaga iz gotskega fon = ogenj!

5. THUILE in

6. THEMILLE (oboje francoski!?) smatra za nemška priimka, nastala iz — Tullius!!

7. STENZL (hypokor. iz Constantius ali -ia) izvaja iz slav. imena Stanislav!!

8. SCHÖNETT (pomen?) iz fran. ženskega imena Jeannette = Ivanka!

9. MANASSER iz hebr. imena Manasse. V resnici tiči v drugem delu glagol essen, v prvem skoro gotovo man ali magn = Mohn, mak.)

10. STAUDIGL (Staude = grm, Igel = jež) iz gotskega glagol stautan = stoßen! Torej še tega ne ve, da bi morala beseda imeti sičnik nam. gotskega zobnika in pa dolg o namestu gotskega au!

Germanistika ne bo preponosna na tako „odličnega“ zastopnika. Zakaj silijo takšni znanstveni novinci med strokovnjake? Omeniti hočem še to, da bodo imeli tudi romanisti marsikaj ugovarjati, če bo vzel sploh kateri po nesrečnem naključju Schnellerjevo knjigo v roke. Laški priimek Pagnusat tolmači Schneller takole: panno = sukno, usatto = škorenj, torej = suknén škorenj! (na tak način pa ne sestavljajo Italijani samostalnikov!) Priimek Dante, meni naš filologuh, je morebiti iz nemškega (stgn.) debla Dand! Nihče mu ne bo verjel, da je priimek Sentobe (na Tirolskem) mažarski, in sicer iz szent (= svet) in Tobe (= Tobija), torej = Št. Tobija! — Takih vzgledov bi se lahko navedlo še več. Ako vzame to knjigo v roko lingvist, napravi nanj skoro tak vtisk kot kakšen šaljiv list; če jo pa bere laik, ki nima svoje sodbe o teh rečeh, bo sprejel razne večje ali manjše zmote za resnice ter si jih bo zapomnil kot evangelij; in tako bo knjiga celo naravnost škodila.

